

Aan: Programmacommissie

Betreft: Gemeenteraadsverkiezingen 2026,

Aandacht voor mensen zonder verblijfsvergunning.

Geachte partijmedewerker,

In vrijwel alle steden in Nederland wonen mensen zonder verblijfsvergunning ('ongedocumenteerden'). Zij zijn onderdeel geworden van het sociale weefsel van de stad, net als alle andere inwoners: zij wonen en recreëren hier, werken of gaan naar school, zij doen inkopen en maken gebruik van het openbaar vervoer. Zij zijn echter niet geregistreerd en worden daarom gemakkelijk vergeten. Omdat ongedocumenteerden deel uitmaken van de inwoners van de stad is het belangrijk ook hen mee te nemen in het ontwikkelen van stedelijk beleid.

Met deze brief vragen wij u, namens 21 NGO's uit het hele land die zich voor deze groep inzetten, om in de programmavoorstellen voor de gemeenteraadsverkiezingen 2026 aandacht te besteden aan de behoeften van mensen zonder verblijfsvergunning.

Het gaat daarbij met name om:

1. Onderdak en begeleiding, ook voor mensen zonder verblijfsvergunning

Een fijnmazig sociaal vangnet maakt een stad prettig om in te wonen voor iedereen. Dakloosheid kan leiden tot gevoelens van onveiligheid bij burgers en tot risico's voor de openbare orde. Dat geldt ook voor mensen zonder verblijfsvergunning.

Voorkomen is beter dan genezen; het is moeilijk om vanuit dakloosheid de weg terug te vinden naar een gewoon leven. Daarom moet dakloosheid in alle gevallen vermeden worden. En als mensen om wat voor reden dan ook toch op straat belanden is het belangrijk dat zij zo snel mogelijk toegang hebben tot een alternatief onderdak.

De ervaring leert dat een veilige en stabiele opvang van daklozen een voorwaarde is om te werken aan een definitieve oplossing. Dat lukt hen vaak niet alleen; begeleiding en goede informatievoorziening zijn daarom van het grootste belang. Door opvang en begeleiding te bieden blijven mensen in beeld bij de overheid en kunnen sneller oplossingen gerealiseerd worden.

Een apart probleem vormt de kleine groep oudere ongedocumenteerden in grote steden. Zij hebben lang zelfstandig kunnen overleven, maar naarmate zij ouder worden, hebben zij

steeds meer moeite om in hun levensonderhoud te voorzien. Zij kunnen steeds minder terugvallen op hun eigen netwerk. Deze groep zou geholpen zijn met een voorziening waardoor zij rustig hun oude dag kunnen beleven.

Concreet vragen wij:

- voorkomen van opstraat-zettingen
- toegang tot opvangvoorzieningen voor mensen zonder verblijfsvergunning, ook ouderen
- een laagdrempelig aanbod van informatie en begeleiding over de toegang tot opvang en uitwegen uit irregulier verblijf

2. Medisch noodzakelijke zorg voor kwetsbare groepen

Laagdrempelige toegang tot kwalitatief goede zorg is belangrijk voor iedereen en met name voor kwetsbare mensen zonder verblijfsvergunning. Vroegtijdig ingrijpen kan voorkomen dat medische klachten ernstiger worden en daarmee extra hoge zorgkosten veroorzaken in de toekomst.

Er bestaat een vergoedingsregeling voor artsen die medisch noodzakelijke zorg verlenen aan mensen zonder verblijfsvergunning. Deze regeling dekt echter niet alle noodzakelijke kosten, en staat bovendien onder druk.¹ Het is belangrijk dat de gemeente oog heeft voor de lacunes in deze regeling en waar nodig aanvullende financiering beschikbaar stelt om zorgverleners die zich willen inzetten voor mensen zonder verblijfsvergunning te ontlasten.

Bovendien kan de gemeente bijdragen aan inspanningen om de diverse groepen mensen zonder verblijfsvergunning te informeren over hun recht op medisch noodzakelijke zorg.

Concreet vragen wij:

- faciliteren van een laagdrempelig zorgaanbod dat voor iedereen toegankelijk is
- maatregelen voor het informeren van mensen zonder verblijfsvergunning over de toegankelijkheid van medische zorg

3. Veiligheid in de stad voor iedereen

Juist mensen zonder verblijfsvergunning lopen een groter risico om slachtoffer te worden van uitbuiting en misbruik. Voor een veilige stad is het belangrijk dat ook zij zich kunnen melden bij de politie als ze bedreigd worden of te maken krijgen met bijvoorbeeld fysiek geweld, mishandeling of chantage.

¹ Kamerstukken II, 2024–2025, 36 600 XVI, nr. 161, 18.12.24

Concreet vragen wij:

- bij aangiften van mensen zonder verblijfsvergunning prioriteit te geven aan hun slachtofferschap en niet aan hun verblijfsstatus
- informatievoorziening aan mensen zonder verblijfsvergunning over het recht op veilige aangifte

4. Kansrijke start

Het is van het grootste belang dat elk kind dat in Nederland wordt geboren een kloppende geboorteakte krijgt. Ambtenaren van de burgerlijke stand moeten daarom maximaal gebruikmaken van de mogelijkheden voor registratie.

Kinderen hebben talenten voor hun eigen én onze toekomst. Om een kansrijke start te maken moeten alle kinderen al vroeg met andere kinderen leren spelen en samenleven.

Voorschoolse opvang helpt kinderen zonder verblijfsvergunning ook om de taal goed te leren. Op die manier zijn kinderen ook in beeld en kunnen ouders, indien nodig, geholpen worden met de opvoeding.

Naarmate kinderen ouder worden, is onderwijs belangrijk om talenten te ontdekken en te ontplooien. Na hun 18de is het voor jongeren zonder verblijfsvergunning moeilijker om verder te studeren. Steden kunnen, samen met onderwijsinstellingen, helpen om dit onderwijs tóch toegankelijk te maken, zoals voor de [Dreamers](#) (ongedocumenteerde jongeren die zijn opgegroeid in NL). Daarmee kunnen zij op langere termijn ook zelf weer een bijdrage leveren aan de samenleving.

Tenslotte is het bij het ontwikkelen van stedelijk jeugdbeleid belangrijk om ook ongedocumenteerde kinderen mee te nemen; bijvoorbeeld door de toegang tot sport en het aanbod van leermiddelen voor hen te regelen.

Concreet vragen we:

- facilitering van de registratie van geboorten van kinderen van ongedocumenteerde ouders
- aandacht voor toegankelijkheid van voorschoolse opvang en jeugdzorg voor kinderen zonder verblijfsvergunning
- inclusief jeugdbeleid zodat dit ook ten goede komt aan jongeren zonder verblijfsvergunning
- aanspreken van instellingen voor hoger onderwijs om dit ook voor ongedocumenteerde studenten open te stellen
- informatie aan mensen zonder verblijfsvergunning over geboorteregistratie, vaccinaties en de mogelijkheden voor onderwijs en studie van hun kinderen

Wij hopen dat u bovenstaande thema's mee wilt nemen in uw programmavoorstellen voor de gemeenteraadsverkiezingen 2026. Indien u toelichting wenst op (een van) bovenstaande onderwerpen, staan wij u vanzelfsprekend graag te woord.

Hoogachtend,

Rian Ederveen, Stichting LOS, mede namens

ASKV Amsterdam

Stichting Human Rights Initiatives Amsterdam

Wereldhuis Amsterdam

Raad van Kerken Amsterdam

Vrouwen tegen Uitzetting Amsterdam

Stem in de Stad Haarlem

Pauluskerk Rotterdam

STEK den Haag

Toevlucht Utrecht

STIL Utrecht

Diaconaal Platform Leeuwarden

NOF Friesland

Op t Stee Emmen

De Wonne Almelo

VidK Eindhoven

GAST Nijmegen

Wereldvrouwenhuis Nijmegen

Vluchteling Onder Dak Wageningen

INLIA Groningen

VluchtelingenWerk Nederland